

Η COP26 ιδρύει την παγκόσμια αγορά της πυρκαγιάς και την προσφέρει στους καπιταλιστές εμπρηστές, σε βάρος των λαών

του *Daniel Tanuro*

Μετάφραση και επιμέλεια του Γιώργου Μητραλιά.

Η Διάσκεψη της Γλασκώβης (COP26) θα έπρεπε κατά προτεραιότητα:

A) να συγκεκριμενοποιήσει την υπόσχεση των “αναπτυγμένων” χωρών να δώσουν στο Πράσινο Ταμείο για το κλίμα, από το 2020 και μετά, τουλάχιστον εκατό δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο για να βοηθήσουν τον παγκόσμιο Νότο να αντιμετωπίσει την κλιματική πρόκληση (1),

B) να αναγκάσει αυτές τις χώρες να παρέμβουν οικονομικά για να καλύψουν τις τεράστιες απώλειες “των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών” και των νησιώτικων κρατών,

Γ) “να μεγαλώσει τις κλιματικές φιλοδοξίες” των κυβερνήσεων για να συγκεκριμενοποιήσει τον στόχο που είχε υιοθετήσει η COP21 (Παρίσι, 2015): “να διατηρηθεί η αύξηση της θερμοκρασίας αρκετά κάτω από τους 2°C ενώ θα συνεχίζονται οι προσπάθειες για να μην ξεπεραστεί ο 1,5°C σε σύγκριση με την προβιομηχανική περίοδο”.

Ο απολογισμός είναι αυταπόδεικτος: στα χαρτιά, η Γλασκώβη ξεκαθαρίζει τον ασαφή στόχο του Παρισιού ριζοσπαστικοποιώντας τον (εφεξής ο στόχος είναι 1,5°C) και αναφέρει την ευθύνη των ορυκτών καυσίμων. Όμως, στην πράξη, η Διάσκεψη δεν κάνει καμιά πρόταση για να σταματήσει την καταστροφή. “Ένα βήμα μπροστά προς τη σωστή κατεύθυνση”, είπαν μερικοί. Αντίθετα: προσκολλημένοι στην μετά-πανδημιακή νεοφιλελεύθερη ανάκαμψη και στις γεωστρατηγικές τους αντιπαλότητες, οι άρχοντες του κόσμου αποφάσισαν:

- 1) Να αναστείλουν την υπόσχεση των εκατό δισεκατομμυρίων για το Πράσινο Ταμείο
- 2) Να πουν νιέτ στην αποζημίωση για τις “απώλειες και ζημιές”
- 3) Να αφήσουν το πεδίο σχεδόν εντελώς ελεύθερο στα ορυκτά καύσιμα
- 4) Να αντιμετωπίσουν την σταθεροποίηση του κλίματος ως μια αγορά “αντισταθμίσεων άνθρακα” και τεχνολογιών
- 5) Να προικίσουν αυτή την αγορά με ένα παγκόσμιο μηχανισμό ανταλλαγής “δικαιωμάτων ρύπανσης”
- 6) *Last but not least*, να αναθέσουν τη διαχείριση αυτής της αγοράς στο χρηματοπιστωτικό σύστημα...δηλαδή στους πλούσιους...οι επενδύσεις και ο τρόπος ζωής των οποίων είναι η κύρια αιτία της υπερθέρμανσης.

Η ειδική έκθεση 1,5°C: μια βόμβα με επιπτώσεις στον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας

Η ειδική έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για τον 1,5°C (2019) είχε καταδείξει την απόλυτη ανάγκη να παραμείνουμε κάτω από τον 1,5°C (2). Οι κίνδυνοι της υπερθέρμανσης είχαν υποτιμηθεί. Πέρα από τον 1,5°C, διαδοχικές θετικές αναδράσεις απειλούν να κάνουν τη Γη να μπαίνει σε ένα “καθεστώς κλιβάνου”.(3) Αυτό θα είχε τρομερές συνέπειες (μεταξύ άλλων, μια άνοδο της στάθμης των ωκεανών κατά 13 μέτρα ή και παραπάνω). Όμως, η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας έχει αυξηθεί κατά 1,1 μέχρι 1,2°C συγκριτικά με την προβιομηχανική εποχή. Με το σημερινό ρυθμό, το όριο του 1,5°C θα ξεπεραστεί γύρω στο 2030... Συμπέρασμα: οι “καθαρές” παγκόσμιες εκπομπές CO2 πρέπει να μειωθούν κατά 50% τουλάχιστον πριν το 2030, κατά 100% πριν το 2050 και να γίνουν αρνητικές στο δεύτερο μισό του

αιώνα.

Αυτή η έκθεση έσκασε σαν βόμβα. Οι ηγέτες και ηγέτισες της καπιταλιστικής τάξης δεν μπορούν πια να στρουθοκαμηλίζουν. Όποιοι και όποιες έχουν λίγο μυαλό πρέπει να παραδεχτούν ότι η υπερθέρμανση μπορεί να ξεφύγει από κάθε έλεγχο σε βαθμό που να βάζει σε κίνδυνο όλο το σύστημά τους. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, ακόμα και αν εφαρμόζεται από νεοφιλελεύθερους σαν τον Μπόρις Τζόνσον, μια καπιταλιστική πολιτική που καμώνεται πως *“βασίζεται στην καλύτερη επιστήμη”* δεν θα μπορούσε λογικά να διατηρήσει την ασάφεια της συνθήκης του Παρισιού... Η βρετανική προεδρία της COP26 πρότεινε να γίνει μόνος στόχος το όριο του 1,5°C, και αυτή η διευκρίνιση επικυρώθηκε από τη Διάσκεψη.

Η Διακυβερνητική είναι ξεκάθαρη: η καύση ορυκτών καυσίμων παίζει ένα ρόλο κλειδί στην υπερθέρμανση. Άμεση συνέπεια ήταν ότι το σοκ που προκάλεσε η έκθεση για τον 1,5°C να γίνει αισθητό ακόμα και από το Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας. Το 2021, αυτός έβγαλε μια έκθεση που λέει ξεκάθαρα ότι το *“ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα”* το 2050 απαιτεί πολύ βραχυπρόθεσμα δρασκόντεια μέτρα: απαγόρευση *ήδη από το 2021* να αναπτυχθούν νέα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, να ανοίξουν νέα ανθρακωρυχεία, να επεκταθούν τα υπάρχοντα ανθρακωρυχεία, να αδειοδοτηθεί η κατασκευή νέων σταθμών παραγωγής ενέργειας με άνθρακα. Να εγκαταλειφθεί ο άνθρακας *ήδη από το 2030* στις *“αναπτυγμένες”* οικονομίες και να κλείσουν από το 2040, σε όλο τον κόσμο, όλοι σταθμοί παραγωγής ενέργειας με άνθρακα ή πετρέλαιο... (4)

Και αυτή η έκθεση ήταν επίσης μια βόμβα. Ο Οργανισμός είχε αναπτύξει πάντα μια πολύ σταδιακή θεώρηση της *“μετάβασης”*. Και να που τώρα υποστηρίζει ξαφνικά μια ριζοσπαστική στροφή στην κατεύθυνση ενός *“πράσινου καπιταλισμού”* που οργανώνεται γύρω από τις βιώσιμες. Η άμεση συνέπεια ήταν ότι, με τον ίδιο τρόπο που δεν μπορούσε να διατηρήσει την ασάφεια του Παρισιού, ούτε η συνάντηση κορυφής της Γλασκώβης δεν μπορούσε να συνεχίσει να κρύβει την ευθύνη των ορυκτών. Υπό την πίεση του ενεργειακού

τομέα και των κύριων χρηστών, όλες οι COP από το 1992 είχαν αποφύγει αυτό το ζήτημα! Δεν μπορούσαν πια να σιωπούν. Η βρετανική προεδρία υπέβαλε στους/ις εκπροσώπους ένα σχέδιο απόφασης που καλούσε τα μέρη να “επιταχύνουν την έξοδο από τον άνθρακα και το τέλος των επιδοτήσεων στα ορυκτά καύσιμα”. Θα δείξουμε στη συνέχεια με ποιο τρόπο αυτό το κείμενο εξουδετερώθηκε, αλλά η αναφορά στα ορυκτά διατηρείται στη τελική του μορφή.

Να γεφυρωθεί το χάσμα : μια από χρόνο σε χρόνο όλο και πιο ιλιγγιώδης πρόκληση

Η συνθήκη του Παρισιού άνοιγε μεγάλο χάσμα ανάμεσα στον στόχο (“να κρατήσουμε την αύξηση της θερμοκρασίας αρκετά κάτω από κλπ...”) και στα εθνικά κλιματικά σχέδια, ή “Εθνικά καθορισμένες συμβολές” (ΕΚΣ). Στη βάση αυτών των ΕΚΣ, η Διακυβερνητική πρόβλεπε μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά περίπου 3,5°C το 2100. Για να μειώσει τη διαφορά (ή “το χάσμα των εκπομπών”) η COP21 είχε υιοθετήσει την αρχή μιας αναθεώρησης κάθε πέντε χρόνια, για να “κάνει υψηλότερες τις φιλοδοξίες”.

Το Σεπτέμβριο του 2020, το χάσμα, όλων μαζί των αερίων, εκτιμάται μεταξύ 23 και 27 GtCO₂ ισοδύναμου.(5) Πρέπει οπωσδήποτε να εξαλειφθεί πριν το 2030 για να μείνουμε κάτω από τον 1,5°C. Πρέπει λοιπόν να διαιρέσουμε στα δύο τις παγκόσμιες εκπομπές. Με τη συνάντηση κορυφής του 2020 να έχει καταργηθεί (πανδημία), οι κυβερνήσεις αποφασίζουν να κάνουν και πάλι μια προσπάθεια για να “ψηλώσουν τις φιλοδοξίες τους” εν όψει της Γλασκώβης. Αποτέλεσμα: πρόσθετες μειώσεις από 3,3 μέχρι 4,7 Gt. Μόλις και μετά βίας 15% έως 17% του στόχου... Σε αυτή τη βάση, το επιστημονικό δίκτυο Climate Action Tracker προβλέπει μια υπερθέρμανση +2,4°C (κλίμακα: από +1,9 έως +3°C). (6)

Ο Johann Rockströck, διευθυντής του Potsdam Institute, μετέδωσε στην COP τα 10 μηνύματα κλειδιά της πιο πρόσφατης

επιστήμης. Το πρώτο είναι ότι οι παγκόσμιες εκπομπές μόνο του CO₂ πρέπει να μειώνονται κάθε χρόνο από σήμερα μέχρι το 2030 κατά 2Gt/ετησίως (5%) για να έχουμε πιθανότητες 50%, και κατά 4Gt/ετησίως (10%) για να έχουμε πιθανότητες 66% να μείνουμε κάτω από 1,5°C. Απαιτείται μια ανάλογη μείωση για το μεθάνιο και το υποξείδιο του αζώτου. (7) Είναι μάταιο να ελπίζουμε ότι μπορούμε να το πετύχουμε με ένα πενταετή ρυθμό αναθεώρησης του ΕΚΣ. Η Γλασκώβη αποφασίζει λοιπόν να περάσει σε ένα ετήσιο ρυθμό. Ιδωμένο από μακριά, αυτό φαίνεται να αφήνει μια ισχυρή πιθανότητα επιτυχίας. Ιδωμένο από κοντά, πρόκειται για μια αυταπάτη.

Πρώτον: πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κλιματική δικαιοσύνη. Μειώσεις 5% και 10% είναι παγκόσμιοι στόχοι, και πρέπει να προσαρμόζονται για να λαμβάνονται υπόψη οι “διαφοροποιημένες ευθύνες” των χωρών. Ο Rockström παρουσίασε την πιο πρόσφατη σχετική εκτίμηση : το πλουσιότερο 1% του παγκόσμιου πληθυσμού πρέπει να διαιρέσει τις εκπομπές του δια 30, οι 50% πιο φτωχοί μπορούν να τις πολλαπλασιάσουν επί τρία. Εδώ βλέπουμε πολύ καθαρά ότι το κλίμα είναι μια ταξική διακύβευση, μια μείζων διακύβευση της σύγκρουσης μεταξύ της κατέχουσας μειοψηφίας και της στερημένης πλειοψηφίας.

Δεύτερο: ενώ είναι γραμμική με μαθηματικούς όρους, μια μείωση κατά 2 ή 4 Gt/ετησίως δεν είναι καθόλου γραμμική με οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς όρους. Όσο περισσότερο μειώνουμε (ή προσπαθούμε να μειώσουμε) τις εκπομπές, τόσο περισσότερο συρρικνώνεται η διορία, και τόσο περισσότερο προσκρούει η μείωση των εκπομπών στις καπιταλιστικές απαιτήσεις για ανάπτυξη και κέρδος. Είναι πολύ συγκεκριμένο: στον ενεργειακό τομέα, τα αφεντικά φρενάρουν τις ορυκτές επενδύσεις για να περιορίσουν τα « stranded assets » (αχρηστευμένα στοιχεία ενεργητικού). Όπως τα ορυκτά καλύπτουν πάνω από το 80% των αναγκών, μια κορύφωση της προσφοράς ενέργειας πιθανόν θα προηγηθεί της κορύφωσης της ζήτησης. Στο μεσοδιάστημα, υψηλές τιμές.(8) Σε κάθε περίπτωση κερδίζουν οι ορυκτές εταιρίες, αλλά αυτό τροφοδοτεί τον πληθωρισμό,

υπονομεύει την ανάκαμψη μετά την πανδημία και βαραίνει πολύ τις λαϊκές τάξεις. Αυτές μπορούν να παλέψουν, ή να δώσουν την ψήφο τους στους εθνικο-λαϊκιστές. Και οι δύο επιλογές κοντράρουν τη σταθερότητα. Η ηρέμηση των τιμών και η αποφυγή των ελλείψεων θα απαιτούσε την ανάκαμψη της ορυκτής παραγωγής. Η Κίνα το έκανε για τον άνθρακα και ο Μπάϊντεν ζήτησε (μάταια) από τη Σαουδική Αραβία και τη Ρωσία να κάνουν το ίδιο για το πετρέλαιο. Όμως, εκ νέου αύξηση των ορυκτών = νέα αύξηση των εκπομπών... Είναι ο τετραγωνισμός του κύκλου.

Μια ανυπέρβλητη αντίφαση, πηγή χάους

Η Κίνα και οι Ηνωμένες Πολιτείες έβγαλαν μια κοινή διακήρυξη στην COP. Δεν θα χρησιμεύσει σε τίποτα για να βγούμε από το αδιέξοδο. Πρόκειται κυρίως για μια διακήρυξη για τη γαλαρία. Οι δύο μεγάλες δυνάμεις έχουν συμφέρον να ποζάρουν μαζί ως εγγυήτριες της σταθερότητας του κόσμου και του κλίματός του. Ίσως θα επιχειρήσουν να συνεργαστούν σε κάποια επί μέρους πτυχή της κλιματικής πολιτικής (οι εκπομπές μεθανίου;) Όμως, οι υπόγειες εντάσεις είναι πολύ ισχυρές και τείνουν να βαθύνουν τις συγκρούσεις. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η δημοκρατική πλειοψηφία κρέμεται από μια κλωστή: από τον Manchin, τον πιστό φίλο του άνθρακα. Οι Ρεπουμπλικάνοι που νίκησαν στις εκλογές για κυβερνήτη της Βιρτζίνια, ελπίζουν να νικήσουν στις εκλογές του μεσοδιαστήματος της προεδρικής θητείας, και κάνουν καμπάνια ενάντια στην αύξηση της τιμής των καυσίμων. Η νίκη τους θα άλλαζε πολλά πράγματα. Στην Κίνα, η σταθερότητα της γραφειοκρατίας εξαρτάται από την πρόοδο του μέσου βιοτικού επιπέδου, από τη μία, και από την εθνικιστική ανάταση, από την άλλη. Η επιστροφή στον άνθρακα δεν εμποδίζει την αύξηση των τιμών του πετρελαίου. Πολλά στοιχεία συνηγορούν υπέρ της αναδίπλωσης του Πεκίνου στον εαυτό του, ενώ ταυτόχρονα επιταχύνει τα σχέδια ανάκτησης της Ταϊβάν. Όλα αυτά είναι πολύ ασταθή.

Από όπου και αν πιάσουμε το πρόβλημα, σκοντάφτουμε στο

ανέφικτο της καπιταλιστικής ενεργειακής μετάβασης: δεν μπορούμε να ανακάμψουμε μια οικονομία βασισμένη κατά 80% στα ορυκτά, και ταυτόχρονα να αντικαταστήσουμε τα ορυκτά με ανανεώσιμα, και να μειώσουμε βραχυπρόθεσμα και δραστικά τις εκπομπές. Αυτό είναι πρακτικά αδύνατο. Ή περιορίζουμε την παραγωγή για να πετύχουμε τη μετάβαση, ή θυσιάζουμε τη μετάβαση στο βωμό της αύξησης του ΑΕΠ. Ωστόσο, “καπιταλισμός χωρίς ανάπτυξη αποτελεί εξ ορισμού αντίφαση” (Σουμπέτερ). Συμπέρασμα: η αντίφαση δεν μπορεί να επιλυθεί, εκτός και αν υπάρξει συστημική επαναστατική αλλαγή. Ενόσω αυτή η ιστορική δυνατότητα δεν θα γίνεται συγκεκριμένη δυνατότητα, η αντίφαση θα βαραίνει όλο και περισσότερο πάνω στις απόπειρες μείωσης των εκπομπών.

Κάθε καπιταλιστής προσπαθεί να φορτώσει τις προσπάθειες στους ανταγωνιστές του και στους εργαζόμενους/ες του. Κάθε καπιταλιστική τάξη χρησιμοποιεί το Κράτος της για να φορτώσει αυτές τις προσπάθειες στα αντίπαλα Κράτη και στις λαϊκές τάξεις. Και τα Κράτη που μολύνουν περισσότερο είναι τα ιμπεριαλιστικά Κράτη που κυριαρχούν πάνω στα πιο φτωχά. Κατά συνέπεια, η οικολογική/κλιματική κρίση θα συνδυαστεί με σοβαρούς οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς (ακόμα και στρατιωτικούς) κραδασμούς γύρω από τους εξής άξονες:

1) Βάθαιμα των κοινωνικών εντάσεων που μεταφράζεται σε αυξανόμενη κρίση νομιμοποίησης των εξουσιών, σε πολιτική αστάθεια και αυξανόμενη τάση αυταρχισμού.

2) Νεοαποικιακή πολιτική αυξανόμενης αγριότητας απέναντι στους λαούς του Νότου, ειδικότερα στους μετανάστες/στρίες και κυρίως στις γυναίκες.

3) Εντονότερη αντιπαλότητα μεταξύ των καπιταλιστών και των καπιταλιστικών Κρατών.

4) Αυξανόμενες γεωστρατηγικές εντάσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας.

Να πιστεύουμε πως ένα τέτοιο πλαίσιο θα ήταν πρόσφορο για την

ετήσια επαύξηση των κλιματικών συμφωνιών στο ύψος της κλιματικής πρόκλησης, είναι σαν να πιστεύουμε στον Άϊ Βασίλη.

Μια κρατική ρύθμιση θα μπορούσε να κερδίσει χρόνο, αλλά...

Επιμένουμε σε αυτό το σημείο: δεν υπάρχει δομική λύση χωρίς παγκόσμια απο-ανάπτυξη της παραγωγής, της κατανάλωσης και των μεταφορών, έτσι διαμορφωμένη ώστε να σέβεται τη κοινωνική δικαιοσύνη. Πρέπει επιτακτικά “να παράγουμε λιγότερο, να μεταφέρουμε λιγότερο, να καταναλώνουμε λιγότερο και να μοιραζόμαστε περισσότερο”. Να μοιραζόμαστε τα πλούτη και να τον απαραίτητο χρόνο εργασίας.(9) Μια ρυθμιστική καπιταλιστική πολιτική, με αυξημένο ρόλο του Κράτους, δεν συνιστά εναλλακτική στην κρίση. Την ίδια ώρα, θα μπορούσε να μετριάσει τη δυσκολία. Όμως εδώ, δεύτερη αντίφαση: αυτή την πολιτική, το Κεφάλαιο δεν την θέλει.

Το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για την προστασία του στρώματος του όζοντος προσέφερε ένα παράδειγμα αποτελεσματικής ρύθμισης. Έχοντας υπογραφεί το 1987, μπήκε σε εφαρμογή δύο χρόνια αργότερα, και οργάνωνε το τέλος της παραγωγής και της χρήσης των CFC (φθοροχλωράνθρακες), υιοθετούσε ένα χρονοδιάγραμμα και δημιουργούσε ένα παγκόσμιο ταμείο (τροφοδοτούμενο από τις πλούσιες χώρες) για να βοηθηθεί ο Νότος (10). Είκοσι χρόνια αργότερα, οι εκπομπές είχαν μειωθεί περίπου κατά 80%, και ο Παγκόσμιος Μετεωρολογικός Οργανισμός διαπίστωνε την σοβαρή αρχή ανασύστασης του στρώματος στρατοσφαιρικού όζοντος.(11)

Αυτό το προηγούμενο θα μπορούσε να εμπνεύσει πρωτοβουλίες στο κλιματικό πεδίο, καθώς μάλιστα μπορούμε να πούμε πως υπάρχει ένα προηγούμενο μέσα στο προηγούμενο: κατά τη συνάντησή τους στο Κιγκαλί το 1996, τα μέρη που είχαν υπογράψει το πρωτόκολλο για το όζον αποφάσιζαν να εξαλείψουν επιπλέον τους HFC (υδροφθοράνθρακες). Μετά το Μόντρεαλ, αυτοί οι HFC είχαν αντικαταστήσει τους CFC. Δεν καταστρέφουν το στρώμα του

όζοντος αλλά έχουν όμως όπως οι CFC, μια ακτινοβολική δύναμη (12) πάνω από χίλιες φορές μεγαλύτερη από το CO₂. Οι αυξημένες εκπομπές HFC κινδύνευαν να ακυρώσουν το κλιματικό πλεονέκτημα που ήταν έμμεση επίπτωση του Πρωτοκόλλου για το στρώμα του όζοντος. Αποφασίζοντας το τέλος των HFC, οι κυβερνήσεις έθεταν την ανασύσταση του στρώματος του όζοντος σε σχέση συνοχής με την πάλη ενάντια στην κλιματική αλλαγή. Η επίπτωση στην υπερθέρμανση δεν είναι τεράστια: στον ορίζοντα 2050, το Κιγκαλί θα έχει μειώσει τις εκπομπές αερίου του θερμοκηπίου κατά GtCO₂eq σε σχέση με τις προβλέψεις, ή το ισοδύναμο δύο χρόνων απορρίψεων ρύπων. Όμως δύο χρόνια είναι κάτι σημαντικό όταν με το πέρασμα κάθε χρόνου αυξάνει η πιθανότητα να περάσουμε από την καταστροφή στον κατακλυσμό.(13)

Η ίδια μέθοδος θα επέτρεπε να μειωθούν γρήγορα οι εκπομπές μεθανίου. Το φαινόμενο θερμοκηπίου αυτού του αερίου είναι πολύ πιο ισχυρό από εκείνο του CO₂ (14) και το εκπέμπουμε όλο και περισσότερο. Η μείωση των εκπομπών των οικοσυστημάτων, της γεωργίας (ειδικά των ορυζώνων) και της κτηνοτροφίας δεν κανονίζεται ως δια μαγείας. Αλλά η εξάλειψη των διαρροών του δικτύου φυσικού αερίου, των πετρελαιοπηγών και των ανθρακωρυχείων είναι σχετικά εύκολη, δεν απαιτεί δομικές αλλαγές του παραγωγικού μηχανισμού και θα μπορούσε να μειώσει την υπερθέρμανση κατά 0,5°C σε σχέση με τις προβολές. Δεν χρειάζεται τεχνολογική επανάσταση, αρκεί να υποχρεωθούν οι εταιρείες να κάνουν τις αναγκαίες επενδύσεις. Όμως, εδώ είναι το πρόβλημα: δεν μπορείς να υποχρεώσεις τους καπιταλιστές, μπορείς μόνο να τους δίνεις κίνητρα μέσω των μηχανισμών της αγοράς. Αυτό είναι το νεοφιλελεύθερο δόγμα, που καταγράφηκε στη συνθήκη του Παρισιού. Θα δούμε ότι η Γλασκώβη αποκλείει δια ροπάλου κάθε παρέκκλιση από αυτό.

Μεθάνιο και αποδάσωση: αναζητώντας τον σπαταλημένο χρόνο;

Ο τύπος έχει μιλήσει πολύ για «το σύμφωνο για το μεθάνιο». Στην COP, πράγματι, πάνω από 100 χώρες υποσχέθηκαν να μειώσουν τις εκπομπές τους κατά 30% μέχρι το 2030. Αν γινόταν αυτό, η υπερθέρμανση το 2050 θα έπεφτε κατά 0,2°C σε σχέση με τις προβολές (λιγότερο από το εν δυνάμει μισό του...). Όμως, δεν πρόκειται παρά για μια διακήρυξη προθέσεων. Δεν υπάρχουν ποσοτώσεις κατά χώρα, ούτε ταμείο χρηματοδότησης για τις χώρες του Νότου, ούτε κυρώσεις για μη-συμμόρφωση... Οι ΗΠΑ, η ΕΕ και ο Καναδάς δείχνουν διατεθειμένοι να δράσουν, είναι αλήθεια, και καταλαβαίνουμε το γιατί: με εξαίρεση τον Τραμπ, οι καπιταλιστές υπεύθυνοι αρχίζουν να πανικοβάλλονται. Το να περιορίσεις το μεθάνιο είναι ένα μέσο δράσης αρκετά εύκολο. Όμως, ακόμα δεν τον είδαμε, Γιάννη τον εβγάλαμε: η Κίνα και η Ρωσία δεν υπέγραψαν το κείμενο της Γλασκώβης. Καταλαβαίνουμε επίσης το γιατί: είναι δύο μεγάλοι εκπομποί. Η απουσία τους θα χρησιμέψει βέβαια σαν πρόσχημα σε άλλες χώρες για να κάνουν αντίσταση. Το αποτέλεσμα είναι ότι είναι αμφίβολο κατά πόσο θα τους επιβληθεί οτιδήποτε. Θα προτιμήσουν μάλλον να κάνουν παιχνίδι με τα κίνητρα και τους φόρους, ελπίζοντας ότι το κόστος των επενδύσεων θα περάσει κάτω από τη τιμή του εξοικονομημένου φυσικού αερίου. Οι λαϊκές τάξεις θα πληρώσουν το λογαριασμό.

Η αποδάσωση θέτει το ίδιο είδος διλήμματος. Θα ήταν ένα άλλο μέσο για να αναπληρώσουμε λίγο το χρόνο που σπαταλήθηκε μετά από το Ρίο (1992), χωρίς να χρειάζεται να αγγίξουμε τη δομή του παραγωγικού συστήματος. Στη Γλασκώβη, 13 χώρες υποσχέθηκαν να επενδύσουν \$12 δισεκατομμύρια σε ένα *Global Forest Finance Pledge* (GFFP). Φιλοδοξία: “να σταματήσουμε και να αναστρέψουμε την απώλεια δασών” (*forest loss*) από τώρα μέχρι το 2030 (15). Αυτή η υπόσχεση μοιάζει σαν δύο σταγόνες νερό με εκείνη που είχε γίνει στη Νέα Υόρκη το 2014 : τέλος της αποδάσωσης το 2030, μείωση 50 % το 2020. Το 2015-2017, τα ποσοστά της αποδάσωσης ανέρχονταν στο 41 %! Ορισμένοι χαίρονται που το GFFP υπογράφηκε από τη Βραζιλία και τη Ρωσία, έτσι ώστε να

αφορά πάνω από το 90% της Γης. Αυτό δεν συνιστά όμως εγγύηση αποτελεσματικότητας. Ούτε επίσης δικαιοσύνης για τους ιθαγενείς λαούς (τα δικαιώματα και τις αρετές των οποίων αναγνωρίζει εμφαντικά το GFFP -αλλά μόνο στα λόγια).

Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, πρέπει να γνωρίζουμε ότι η έκφραση “να σταματήσουμε και να αναστρέψουμε την απώλεια δασών” (forest loss) δεν είναι τόσο ξεκάθαρη όσο φαίνεται. Για μερικούς, η εξάλειψη ενός δάσους δεν συνιστά μια “απώλεια δάσους”...αν το έδαφος δεν χρησιμεύει κατόπιν σε δραστηριότητες άλλων οικονομικών τομέων. Παράξενη διαλεκτική: μπορούμε να αφανίσουμε ένα δάσος χωρίς να υπάρχει “forest loss “ αν είναι για να παράγουμε, με βιομηχανική μονοκαλλιέργεια, “πιστώσεις άνθρακα”, πελέτ, ξυλοκάρβουνα ή φοινικέλαιο. Αυτή είναι η μετάφραση της Ινδονησίας, που φιλοξενεί ένα από τα τρία μεγαλύτερα τροπικά δάση. Καταστρέφεται σταδιακά για να φυτευτούν φοίνικες. Υπήρχε ένα μορατόριουμ αλλά, δυο μήνες πριν από την COP, η Τζακάρτα αρνήθηκε να το παρατείνει. Η Ινδονησία εκπρόσωπος στη Γλασκώβη υπέγραψε το « stop forest loss », και μετά δήλωσε τα εξής: “είναι ξεκάθαρα άδικο και άστοχο να αναγκάσετε την Ινδονησία να φτάσει τη μηδενική αποδάσωση το 2030” επειδή “η ανάπτυξη δεν πρέπει να σταματήσει στο όνομα των εκπομπών άνθρακα και της αποδάσωσης”. *Stop forest loss, yes – stop deforestation, no...* Όσο για τους ιθαγενείς λαούς, η περίπτωση της Βραζιλίας μιλάει από μόνη της: χρειάζεται στ’αλήθεια να εξηγήσουμε γιατί η υπογραφή του GFFP από τον φασίστα Μπολσονάρο, που κήρυξε πόλεμο στο αμαζονιακό δάσος και στους λαούς που ζουν στο εσωτερικό του, δεν έχει την παραμικρή αξιοπιστία; (16)

Πίσω από τις κούφιες υποσχέσεις, η κυρίαρχη εξουσία του Θεού της Αγοράς

Ο ουρανός της COP γέμισε με σύμφωνα αυτού του είδους: για την έξοδο από τον άνθρακα, για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, για τη

διακοπή των επενδύσεων εκτός συνόρων στα ορυκτά καύσιμα, ή για τη διακοπή των επενδύσεων στις ορυκτές ενέργειες στην εθνική επικράτεια. Μερικές χώρες έφτασαν μάλιστα να ανακοινώσουν με περηφάνεια την πρόθεσή τους να πρασινίσουν την άμυνά τους προκειμένου να “περιορίσουν το οικολογικό της αποτύπωμα, ειδικά στο ενεργειακό πεδίο” (17). Είναι μερικές φορές κρίμα που το γελοίο δεν σκοτώνει -σε αντίθεση με τους στρατούς.

Όλα αυτά τα σύμφωνα είναι κούφια υποσχέσεις. Χωρίς καταναγκαστικό χαρακτήρα, χωρίς συγκεκριμένα μέτρα, χωρίς δεσμεύσεις κατά χώρα, χωρίς ποινές σε περίπτωση μη-σεβασμού. Σε τι χρησιμεύουν; Ένα μέρος της απάντησης είναι ότι οι κυβερνήσεις επωφελούνται από το ότι οι προβολείς είναι στραμμένοι στην COP για να το παίξουν πράσινες και να γίνουν αρεστές στη κοινή τους γνώμη χωρίς να βλάψουν τα συμφέροντά των καπιταλιστών (18)... Όμως, αυτό παραπέμπει σε μια εξήγηση: οι κούφια υποσχέσεις είναι στο διαπασών της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας που, σε τελική ανάλυση, δεν γνωρίζει παρά ένα μόνον ένα αρμόδιο να αποφασίζει: την Αγορά. Δηλαδή το κέρδος, δηλαδή μια μειοψηφία μετόχων.

Άνθρακας και άλλα ορυκτά: ένα πολύ ξεκάθαρο μήνυμα

Οι περιπέτειες της υιοθέτησης της συνθήκης της Γλασκώβης για τον άνθρακα και τα άλλα ορυκτά είναι πολύ διαφωτιστικές. Πρώτη εκδοχή (εμπνευσμένη από την έκθεση του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας!): η COP “καλεί τα μέρη να επιταχύνουν την έξοδο από τον άνθρακα και το τέλος των επιδοτήσεων στα ορυκτά καύσιμα”. Οσμή εντελώς απαράδεκτου κρατικού καταναγκασμού... Δεύτερη εκδοχή: η COP “καλεί τα μέρη να επιταχύνουν την ανάπτυξη, το άπλωμα και τη διασπορά τεχνολογιών καθώς και την υιοθέτηση πολιτικών μετάβασης προς ενεργειακά συστήματα χαμηλού άνθρακα, ακόμα και αυξάνοντας το μερίδιο της παραγωγής καθαρού ηλεκτρισμού και επιταχύνοντας την έξοδο από την παραγωγή

ηλεκτρισμού από άνθρακα χωρίς ελάττωση (unabated) καθώς και την έξοδο από αναποτελεσματικές επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων” (σημ. δική μου η μετάφραση). Ο αέρας γίνεται μη-αναπνεύσιμος, αλλά γίνεται ακόμα λόγος για “έξοδο” από τον άνθρακα και για “έξοδο” από τις επιδοτήσεις στα ορυκτά. Τρίτη εκδοχή: ως επακόλουθο μιας παρέμβασης της ινδικής αντιπροσωπείας, μεσούσης της συνέλευσης για την κύρωση του κειμένου, το “επιταχύνοντας την έξοδο” αντικαθίσταται από το “επιταχύνοντας τις προσπάθειες προς τη μείωση”.

Πρέπει να καταγγελθεί ο ρόλος της κυβέρνησης Μόντι. Είναι όμως προφανές ότι η Ινδία ενήργησε όχι μόνο για όλο τον πλανήτη άνθρακα, αλλά και για όλο τον πλανήτη ορυκτά (19), και με την υποστήριξη όλων των μαντρόσκυλων των καπιταλιστών. Τούτοι εδώ ήταν πάρα πολλοί στην COP για να προσέχουν, όπως έλεγε ένας μεγάλος Φινλανδός εργοδότης, ώστε η Διάσκεψη “να ποντάρει στην πράσινη ανάπτυξη και όχι στη ρύθμιση, στον περιορισμό και στη φορολόγηση”(20).

Από τεχνική άποψη, η σημασία του άρθρου για τα ορυκτά δεν είναι πολύ συγκεκριμένη. “Η ελάττωση των εκπομπών” είναι μια συγκεχυμένη έννοια. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, “η ελάττωση παραπέμπει σε μια εφαρμοσμένη τεχνολογία ή σε ένα μέτρο που έχει ληφθεί για να μειώσει τη ρύπανση και/ή την επίπτωση του στο περιβάλλον”. Σύμφωνα με το G7, “η παραγωγή ηλεκτρισμού με άνθρακα χωρίς ελάττωση ορίζει την χρήση άνθρακα που δεν έχει μετριάσει (σικ) από τεχνολογίες που επιτρέπουν να μειωθούν οι εκπομπές CO₂, όπως **η παγίδευση του άνθρακα με χρήση και αποθήκευση**”.(21) Αυτοί οι ορισμοί θα μπορούσαν να προσφέρουν στους καπιταλιστές δυνατότητες μεγαλύτερες από τη γεωλογική παγίδευση-αποθήκευση του CO₂ (CCS), που κοστίζει πάρα πολύ. Από τη μια, η παγίδευση με χρήση (CCU), όπου το CO₂ των ορυκτών σταθμών χρησιμοποιείται σε πολλές βιομηχανίες για να κατασκευαστούν εμπορεύματα. Από εκεί το αέριο θα καταλήξει να διαφύγει...μερικές φορές πολύ γρήγορα (παράδειγμα των ανθρακούχων ποτών). Από την άλλη, αν οι κυβερνήσεις θεωρούν ότι οι απορροφήσεις CO₂ από τα δάση είναι μειώσεις εκπομπών

(θα δούμε πιο πέρα ότι οι ΗΠΑ και η ΕΕ κάνουν αυτό ακριβώς το αμάλγαμα!), τότε η ελάττωση θα μπορούσε να είναι απλώς...το φύτεμα των δέντρων.

Αντίθετα, από πολιτική άποψη, το μήνυμα είναι σαφές. Στην ουσία, οι μεγιστάνες της ενέργειας λένε στις κυβερνήσεις και στους λαούς:

1) Σταματήστε να ονειρεύεστε έξοδο από τα ορυκτά, αυτό που μετράει είναι η ανάπτυξη “πράσινων” τεχνολογιών.

2) Μην τολμήσετε να μας εμποδίσετε να εκμεταλλευτούμε τα ανθρακωρυχεία μας και να ανοίξουμε καινούργια, σας έχουμε ήδη κάνει τη χάρη να αποδεχτούμε συστήματα για τη μείωση των επιπτώσεων του CO2.

3) Μην προσπαθήσετε να μας επιβάλλετε μια ελάχιστη αναλογία εκπομπών προς “έλαττωση”, ή μια μέθοδο ελάττωσης αντί για μιαν άλλη.

4) Αν θέλετε στ’αλήθεια να κάνετε περικοπές στις επιδοτήσεις στα ορυκτά, τότε περικόψτε στις “αναποτελεσματικές” επιδοτήσεις που δεν συμβάλλουν να δημιουργηθεί υπεραξία. (22)

Ιδού το μήνυμα που οι “δικές μας” κυβερνήσεις κύρωσαν στη Γλασκώβη, χωρίς καν να τις έχουν συμβουλευτεί για το τελικό του περιεχόμενο. Πρόκειται για μια πραγματική ορυκτή επίδειξη ισχύος.

Συνωστισμός για το “ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα το 2050”

Η κυρίαρχη εξουσία της Αγοράς -δηλαδή του κέρδους, δηλαδή των μετόχων- εκφράζεται όχι μόνο στα “σύμφωνα”, αλλά και στο συνωστισμό των κυβερνήσεων για τον στόχο του “ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα το 2050” (γνωστό επίσης και

ως “μηδενικές **καθαρές** εκπομπές”). Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένες Πολιτείες, Νότια Αφρική, Βραζιλία, Ρωσία, Ιαπωνία, Σαουδική Αραβία...όλος ο κόσμος πρόβαλε τη “στρατηγική” του. Όσο πλησίαζε η Γλασκώβη, τόσο πλήθαιναν οι υποσχέσεις για “ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα το 2050”...και τόσο αυτές οι υποσχέσεις συνίσταντο στην πραγματικότητα στην αντικατάσταση των βραχυπρόθεσμων μειώσεων εκπομπών από υποθετικές μακροπρόθεσμες απορροφήσεις άνθρακα. Ενώ φώναζαν πολύ δυνατά ότι στόχευαν “το ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα” το 2050 (23), ορισμένες κυβερνήσεις υπέβαλαν μια ΕΚΣ που δεν είχε αλλάξει, ή που ήταν ακόμα και κατώτερη από εκείνη του 2015!(24) Τα πάντα τούς είναι χρήσιμα για θολώσουν τα νερά.

Το Climate Action Tracker (CAT) ξεκαθάρισε τα πράγματα εντοπίζοντας τις κλιματικές πολιτικές που όντως ακολουθούνται, τις ΕΚΣ που επαυξάνονται, τις υποσχέσεις που γίνονται στην COP και τις στρατηγικές “ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα το 2050”(25), Το είπαμε στην αρχή αυτού του άρθρου: στη βάση των πολιτικών που ακολουθούνται, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας θα είναι 2,7°C μέχρι το 2100 (κλίμακα: από +2 έως +3,6°C). Ο απολογισμός δεν βελτιώνεται προσθέτοντας τα σύμφωνα και τις στρατηγικές “καθαρού μηδέν”, συμβαίνει το αντίθετο. Συνολικά, “καμιά χώρα δεν εφάρμοσε βραχυπρόθεσμες πολιτικές επαρκείς για να τεθεί η ίδια σε τροχιά που οδηγεί στο καθαρό μηδέν”.

Αυτό το γενικό συμπέρασμα αναλύεται ως εξής:

- με τους στόχους 2030, υποθέτοντας την συγκεκριμενοποίησή τους, η προβολή είναι για +2,4 (κλίμακα: από +1,9 έως +3°C).
- με τους στόχους 2030 και τις υποσχέσεις που έγιναν στη διάρκεια της COP, υποθέτοντας συγκεκριμενοποίηση, η προβολή είναι για +2,1 (κλίμακα: +1,7 έως +2,6°C).
- με επιπλέον τις υποσχέσεις για “ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα” το 2050 (“Αισιόδοξο σενάριο”, σύμφωνα με την έκθεση...), η προβολή είναι για +1,8 (κλίμακα από +1,5 έως

+2,4°C). “Αυτό το σενάριο δεν είναι συμβατό με τη συνθήκη του Παρισιού” επειδή “δεν περιλαμβάνει μια υπερθέρμανση +2,4°C”.

Το Climate Action Tracker αξιολόγησε πιο συγκεκριμένα τις στρατηγικές “ουδετερότητας το 2050” (26). Οι ερευνητές επέλεξαν δέκα παραμέτρους και υιοθέτησαν έναν έγχρωμο κώδικα (από το καλό στο κακό: πράσινο, πορτοκαλί, κόκκινο). Συμπεράσματα: οι στρατηγικές της Χιλής, της Κόστα Ρίκα, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου είναι “αποδεκτές”. Εκείνες της Γερμανίας, του Καναδά, των ΗΠΑ και της Νότιας Κορέας είναι “μέτριες”. Εκείνες της Ιαπωνίας, της Κίνας, της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας είναι “φτωχές”. Όλες οι άλλες είναι “ατελείς” (ειδικά της Βραζιλίας, της Νότιας Αφρικής, της Ρωσίας, της Σαουδικής Αραβίας...). Είναι ξεκάθαρο ότι η πλειοψηφία των κυβερνήσεων πήδηξαν στο τρένο της “ουδετερότητας άνθρακα” για να βαφτούν πράσινες και να περάσουν απαρατήρητες στη Γλασκώβη.

Αξίζει να σταθούμε στην αξιολόγηση των στρατηγικών των αναπτυσσόμενων χωρών και της Κίνας. Η ΕΕ είναι στο κόκκινο σε δύο παραμέτρους: δέσμευση για δικαιοσύνη χωρίς σαφήνεια, και όχι διάκριση ανάμεσα σε απορροφήσεις και μειώσεις εκπομπών. Η Γερμανία είναι δύο φορές στο πορτοκαλί και τρεις φορές στο κόκκινο: το “καθαρό μηδέν” της δεν καλύπτει τις εκπομπές των αεροπορικών και των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών, και δεν αποκλείει την “αντιστάθμιση άνθρακα” εκτός των εθνικών συνόρων. Ίδια κόκκινα σημεία για τις ΗΠΑ που, επιπλέον, συγχέουν απορρόφηση και μείωση, και των οποίων η δέσμευση για δικαιοσύνη στερείται σαφήνειας (είναι αδιόρθωτοι!). Όσο για την Κίνα, είναι στο κόκκινο σε 6 παραμέτρους και στο πορτοκαλί σε άλλες 3.

Αυτή η ανάλυση επιβεβαιώνει απόλυτα τις καταγγελίες των οικοσολογιστών και άλλων ακτιβιστών: όταν δεν είναι ανύπαρκτες ή εντελώς κούφιας, οι στρατηγικές “ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα το 2050” είναι ατελείς και, στη καλύτερη περίπτωση, βαθύτατα μονόπλευρες. Όλο αυτό το μπλαμπλα για τον “μηδενικό καθαρό άνθρακα” δεν χρησίμεψε παρά για να

παραπέμπει στις ελληνικές καλένδες το μεγαλύτερο μέρος των 19 έως 23 GtCO₂eq η εξάλειψη των οποίων στα επόμενα οκτώ χρόνια θα καθορίσει -ή όχι- τη δυνατότητα να ξεπεραστεί (υπερβολικά) ο 1,5°C της υπερθέρμανσης. Στη πραγματικότητα, πρόκειται για απάτη και η αιτία αυτής της απάτης είναι πεντακάθαρη σαν το νερό της πηγής: να αποφύγουμε κάθε καταναγκασμό, κάθε ρύθμιση.

Να μην αποφασίσουμε τίποτα, να ιδρύσουμε την Αγορά που θα αποφασίσει

Η 5η έκθεση αξιολόγησης της Διακυβερνητικής Επιτροπής έλεγε ξεκάθαρα τα εξής: “Τα κλιματικά μοντέλα υποθέτουν αγορές που λειτουργούν τέλεια και ανταγωνιστικές αγοραίες συμπεριφορές” .(27) Αυτή η υπόθεση προϋποθέτει με τη σειρά της τη δημιουργία μιας αγοράς προικισμένης με αγοραία εργαλεία. Η συνθήκη του Παρισιού στο 6ο άρθρο της, είχε υιοθετήσει την αρχή ενός “Νέου αγοραίου μηχανισμού” για να πάρει την παγκόσμια σκυτάλη των μηχανισμών του Πρωτόκολλου του Κυότο. Μια σειρά ενδο-καπιταλιστικών συγκρούσεων εμπόδισαν τη συγκεκριμενοποίηση αυτής της αρχής στην COP25 (Μαδρίτη) που απέτυχε σε αυτό το ζήτημα. Όμως αλληλούϊα, η Γλασκώβη κατάφερε μια συμφωνία. Όλα τα μέρη (Κράτη, περιφέρειες, επιχειρήσεις) θα μπορούν να ανταλλάξουν δικαιώματα ρύπανσης. Αυτά θα μπορούν να δημιουργούνται σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη μέσω των “καθαρών” επενδύσεων, του φυτέματος δέντρων, της διατήρησης των υπάρχοντων δασών, και της παγίδευσης-αποθήκευσης (CCU) του CO₂.

Μεταξύ των διαφορών που πρέπει να επιλυθούν: πώς να αποφύγουμε να μετρηθούν δύο φορές (από τον πωλητή και από τον αγοραστή) τα δικαιώματα εκπομπής; Τα δικαιώματα που δημιουργούνται στο πλαίσιο του Κυότο θα είναι μετατρέψιμα στο νέο σύστημα (η πλειονότητα αυτών των δικαιωμάτων δεν αντιστοιχεί σε πραγματικές μειώσεις εκπομπών); Το εμπόριο δικαιωμάτων θα φορολογείται για να βοηθηθούν οι χώρες του παγκόσμιου Νότου να

αντιμετωπίσουν τις “απώλειες και ζημιές” που υφίστανται εξαιτίας της υπερθέρμανσης; (28) Μας λείπει ο χώρος για να εξετάσουμε όλα αυτά λεπτομερώς. Γενικά, “οι μηχανισμοί του Άρθρου 6 ανοίγουν τόσα παραθυράκια που θα μπορούσαν να εξαλείψουν κάθε ακόμα υπαρκτή ευκαιρία για να βάλουν τον κόσμο στη τροχιά του 1,5°C” (29) Οι αποφάσεις που πήρε η COP θα μπορούσαν να μην είναι αρκετές για να αποφευχθεί το διπλό μέτρημα. Ο συμβιβασμός που βγήκε για τα παλιά δικαιώματα - εκείνα που δημιουργήθηκαν το 2013 και που μετά θα γίνουν μετατρέψιμα- είναι μια νίκη για τους εμπόρους ζεστού αέρα (« *Hot air* », οι ψεύτικες μειώσεις). Ειδικά στη Βραζιλία του Μπολσονάρο, που κατέχει πολλά από αυτά.

Μια επόμενη φάση θα συνίσταται στη κατάρτιση του καταλόγου των καθαρών επενδύσεων, δημιουργών δικαιωμάτων. Ο κατάλογος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (“Ταξινομία”, στη ειδική διάλεκτο) θα διαμορφωθεί μέχρι το τέλος του χρόνου. Η διακύβευση είναι πολύ μεγάλη: Η “ταξινομία” θα ανοίξει το δρόμο στην πράσινη οικονομία. Θα περιληφθεί η πυρηνική; Ο ορισμός της ως “αειφόρου ενέργειας” θα ήταν ο τέλειος παραλογισμός. Το μόνο αειφόρο πράγμα, σε αυτή τη τεχνολογία, είναι τα απόβλητα που κανείς δεν ξέρει τι να τα κάνει. Θα μολύνουν το περιβάλλον για δεκάδες χιλιάδες χρόνια, ή ακόμα και περισσότερα. Όμως...η αγορά είναι καταπληκτική. Η Κίνα, για παράδειγμα, προγραμματίζει την κατασκευή 150 αντιδραστήρων. Από την καπιταλιστική άποψη, που κάνει να φαίνονται τα πάντα ανάποδα (όπως έλεγε ο Μαρξ), ο τέλειος παραλογισμός θα ήταν να προσπεράσεις χωρίς να σταματήσεις σε αυτό τον πακτωλό...πηγή “αειφόρων” κερδών. Με τη Γαλλία επικεφαλής, δέκα χώρες αγωνίζονται για να περιληφθεί η πυρηνική στην Ταξινομία. Πέντε άλλες αντιτίθενται, μεταξύ των οποίων η Γερμανία. Ποιος θα υπερισχύσει; Σασπένς μέχρι την τελική απόφαση...(30)

Κλιματική οικονομία: φτωχοί, κοιτάξτε να είστε ελκυστικοί στους επενδυτές!

Το αποκορύφωμα αυτής της εγκληματικής λογικής είναι όταν φτάνουμε στο ζήτημα της “κλιματικής οικονομίας”. Έχει δύο πλευρές: δημόσιες ροές και ιδιωτικές ροές. Η πρώτη υποδιαιρείται με τη σειρά της σε δύο υπο-πλευρές: Πράσινο ταμείο και αποζημίωση για τις « *loss and damages* ». Στην COP, το σύνολο έγινε αντικείμενο μιας ημερήσιας ολομέλειας: *Welcome to the Finance Day!*

Σχετικά με το Πράσινο Ταμείο, ο Βρετανός υπουργός οικονομικών είπε στην ουσία τα εξής: OK, ο Βορράς δεν τήρησε την υπόσχεσή του. Λυπούμαστε για αυτό. Όμως, είμαστε στα 80 δισεκατομμύρια, θα φτάσουμε στα εκατό από το 2023, θα ξεπεράσουμε τότε τον στόχο και έτσι θα αναπληρώσουμε αυτά που χάσαμε τα προηγούμενα χρόνια. Αυτός ο τζέντλεμαν δεν είπε ότι δεν υπάρχουν παρά 20 δισεκατομμύρια από δωρεές στο Πράσινο Ταμείο. Τα υπόλοιπα, είναι δάνεια. Η συμφωνία υπόσχεται να διπλασιάσει τη χρηματοδότηση της προσαρμογής στην υπερθέρμανση από το 2025 αλλά χωρίς εγγύηση. Μια επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών θα κάνει του χρόνου έκθεση για τις προόδους που θα έχουν γίνει για το στόχο των 100 δισεκατομμυρίων ετησίως. Εμείς θα κρατήσουμε ότι ο Νότος απειλείται από μια νέα κατακόρυφη αύξηση του χρέους.

Το ζήτημα των απωλειών και ζημιών είναι ακόμα πιο εκρηκτικό, και μάλιστα πάρα πολύ. Ας πάρουμε το παράδειγμα της Σομαλίας. Συνέβαλε κατά 0,00026% στην ιστορική αλλαγή κλίματος...αλλά υφίσταται συνεχείς ξηρασίες, που οφείλονται ξεκάθαρα στην υπερθέρμανση. Το 2020, 2,9 εκατομμύρια άνθρωποι υπέφεραν εκεί από σοβαρή διατροφική ανασφάλεια. Η διεθνής βοήθεια είναι πολύ ανεπαρκής. Η Κένυα, η Αιθιοπία, το Σουδάν και η Ουγκάντα βιώνουν το ίδιο δράμα.(31) Ποιος θα πληρώσει; Και ποιος θα πληρώσει για τις προσεχείς καταστροφές; Η ΜΚΟ *Christian Aid* εκτιμά ότι, με τις ίδιες πολιτικές, η κλιματική αλλαγή θα προκαλέσει μείωση του ΑΕΠ των πιο φτωχών χωρών κατά -19.6% μέχρι το 2050 και κατά -63.9% κατά ετήσιο μέσο όρο μέχρι το 2100. Σε περίπτωση που περιορίζεται στον 1,5°C, αυτά τα νούμερα θα ήταν αντίστοιχα -13,1% και -33,1%. (33) 0

λογαριασμός των απωλειών και ζημιών θα ανέλθει γρήγορα σε πολλές χιλιάδες δισεκατομμύρια. Η αρχή της χρηματοδότησης από τις πλούσιες χώρες έχει εγγραφεί στη Συνθήκη πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Αλλαγές, αλλά οι ιμπεριαλιστικές κυβερνήσεις αρνούνται να την σεβαστούν.

Υποτίθεται ότι η θαυματουργική λύση θα έρθει από τον ιδιωτικό χρηματοπιστωτικό τομέα. Ο Mark Carney, παλαίμαχος της Goldman Sachs, πρώην διευθυντής της Bank of England, Πρόεδρος του Finance Stability Board του G20, ορίστηκε από τον ΟΗΕ ως “ειδικός απεσταλμένος” επιφορτισμένος με την κλιματική οικονομία. Λίγο πριν την COP, συγκέντρωσε πολλές συνιστώσες της “πράσινης οικονομίας” στην Glasgow Finance Alliance for Net Zero (Gfanz). Η Gfanz διευθύνεται από 19 προέδρους και διευθύνοντες συμβούλους μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως οι Brian Moynihan της Bank of America, Larry Fink της BlackRock, Jane Fraser της Citigroup, Noel Quinn της HSBC, Ana Botín της Santander et Amanda Blanc της Aviva. Ο στόχος της είναι να προσφέρει “ένα φόρουμ διευθυνόμενο από επαγγελματίες που επιτρέπει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να συνεργαστούν σε ζητήματα ουσίας και εγκάρσια ζητήματα που θα επιταχύνουν την ευθυγράμμιση των δραστηριοτήτων χρηματοδότησης με το καθαρό μηδέν και θα υποστηρίξουν τις προσπάθειες όλων των επιχειρήσεων, οργανώσεων και χωρών για να πετύχουν τους στόχους της Συνθήκης του Παρισιού”. (33)

Στην COP, η Gfanz ήταν η μεγάλη πρωταγωνίστρια της « Finance Day ». Το κονσόρτσιουμ έχει βάρος 130.000 δισεκατομμύρια δολάρια. Διθυραμβικός, ο Βρετανός Υπουργός Οικονομικών αποπειράθηκε να μπλοφάρει τους πάντες πλέκοντας το εγκώμιο αυτού του “ιστορικού κεφαλαιακού τείχους”, που είναι έτοιμο να προστρέξει σε βοήθεια του πλανήτη και του κλίματός του. Μετάφραση: έτοιμο να χρηματοδοτήσει τις “καθαρές” επενδύσεις, τον καθαρό άνθρακα, το πράσινο υδρογόνο, το φύτεμα δέντρων, τη διατήρηση των υπαρχόντων δασών, την παγίδευση-αποθήκευση (CCS), την παγίδευση-χρήση (CCU) του CO2. Τα πάντα, αρκεί να φέρνουν κέρδη. Επειδή οι όροι είναι αρκετά ξεκάθαροι: “Για

να τα κάνουν αυτά, οι επενδυτές χρειάζονται τόση σαφήνεια όση και στα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά μέτρα με κέρδη και ζημιές”. (34) Φτωχοί, κοιτάξτε να είστε ελκυστικοί στους επενδυτές...

Η MKO Reclaim Finance έβγαλε την πράσινη μάσκα αυτών των ανθρώπων του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Παραδείγματα στη τύχη: η αναφορά της Gfanz (τα κριτήρια Race to Zero του ΟΗΕ) δεν κάνει μνεία των ορυκτών. Τα μέλη της Συμμαχίας δεν δεσμεύονται να μειώσουν τις έμμεσες εκπομπές τους (τις επιλεγόμενες εκπομπές Scope 3 που αντιπροσωπεύουν περίπου το 88% των εκπομπών του ορυκτού τομέα). Καμιά υποχρέωση μειώσεων σε απόλυτους αριθμούς, αρκεί ένα μέτρο έντασης άνθρακα. Κανένας από τους εταίρους της GFanz δεν αποκλείει ή περιορίζει την προσφυγή στην αντιστάθμιση. Στα μέσα Οκτωβρίου 2021, 34 από τα 58 μέλη της l’Asset Owner Alliance (μιας από τις συνιστώσες της Gfanz) δεν επέβαλαν κανένα περιορισμό στην επένδυση στα ορυκτά...(35)

Μερικούς μήνες πριν την COP21, ο Φρανσουά Ολάντ άνοιγε στο Παρίσι την συνάντηση κορυφής των επιχειρήσεων για το κλίμα, δηλώνοντας τα εξής: “Οι επιχειρήσεις είναι ουσιαστική σημασίας επειδή είναι αυτές που θα μεταφράσουν, μέσω των δεσμεύσεων που θα αναλάβουν, τις μεταλλαγές που είναι αναγκαίες: τη ενεργειακή αποτελεσματικότητα, την άνοδο των ανανεώσιμων ενεργειών, την ικανότητα να μετακινούμαστε με μια κινητικότητα που δεν είναι καταναλώτρια ενέργειας (σικ!), την αποθήκευση ενέργειας, τον τρόπο κατασκευής των κατοικιών, την οργάνωση των πόλεων, και επίσης τη συμμετοχή στη μετάβαση, στην προσαρμογή των χωρών που αναπτύσσονται”.(36)

Δεν μπορούμε παρά να αντιγράψουμε εδώ την ερμηνεία αυτής της δήλωσης που παίρνουμε από το βιβλίο μας « *Trop tard pour être pessimistes* » (Πολύ αργά για να είμαστε αισιόδοξοι): “Πολυαγαπημένοι καπιταλιστές, εμείς, οι πολιτικοί, σας προσφέρουμε τον πλανήτη, τις πόλεις και τα δάση, τα εδάφη και τους ωκεανούς, σας προσφέρουμε ακόμα και την αγορά της προσαρμογής των χωρών του Νότου στην καταστροφή

που τους επιβάλλετε. Όλα είναι δικά σας, πάρτε τα: αυτό είναι το μήνυμά” (37).

Από την άποψη του κεφαλαίου, είναι λάθος να λέμε ότι η COP26 είναι μόνο μπλα μπλα. Είναι μάλλον μια τερατώδης αποθέωση του νεοφιλευθερισμού. Αυτή η συνάντηση κορυφής έκανε ένα σημαντικό βήμα στη κατεύθυνση της ολοκληρωτικής εμπορευματοποίησης της Γης, των οικοσυστημάτων της και των κατοίκων της. Προς όφελος του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και στη πλάτη των λαών.

Εν είδει συμπεράσματος

Οι πολιτικοί υπεύθυνοι το αναγνωρίζουν όλοι τους και όλες τους (ή σχεδόν): ο συναγερμός είναι μέγιστος, ο κίνδυνος είναι ανυπολόγιστος, δεν υπάρχει ούτε μια στιγμή για χάσιμο. Και όμως, από τη μια COP στην άλλη, παρά τα φώτα της “καλύτερης Επιστήμης”, ο χρόνος της αντεπίθεσης σπαταλιέται και η πορεία προς την άβυσσο επιταχύνεται. Αυτή η αδιανόητη, παράλογη και τρομακτική πραγματικότητα δεν απορρέει ούτε από τη βλακεία του τάδε ή του δείνα υπεύθυνου, ούτε από κάποια συνωμοσία σκοτεινών δυνάμεων: απορρέει από τους θεμελιώδεις νόμους του Καπιταλισμού, και αυτοί οι νόμοι διαφθείρουν επίσης και την “καλύτερη Επιστήμη”. Βασισμένος στον ανταγωνισμό για το κέρδος, αυτός ο τρόπος παραγωγής υποχρεώνει εκατομμύρια καπιταλιστές, επί ποινή οικονομικού θανάτου, να πάρουν ανά πάσα στιγμή εκατομμύρια επενδυτικές αποφάσεις που αποσκοπούν να αυξήσουν μέσω των μηχανών την παραγωγικότητα της εργασίας. Η πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους που απορρέει αναπληρώνεται από μια αύξηση της μάζας των παραγόμενων εμπορευμάτων, από μια αύξηση της εκμετάλλευσης των άλλων φυσικών πόρων. Αυτό το σύστημα λειτουργεί σαν ένα ρομπότ που είναι εκτός κάθε ελέγχου. Φέρει μέσα του, όπως το σύννεφο φέρει μέσα του την καταιγίδα, όχι μόνο τον πόλεμο -όπως έλεγε ο Ζωρές- αλλά και ένα δυναμικό απεριόριστης ανάπτυξης, απεριόριστης αύξησης των ανισοτήτων και απεριόριστης επιδείνωσης των οικολογικών καταστροφών.

Πρέπει να το επαναλάβουμε δυνατά: υπάρχει ένας ανυπέρβλητος ανταγωνισμός μεταξύ της παράτασης αυτού του συστήματος και της σωτηρίας του πλανήτη ως περιβάλλοντος πρόσφορου για τη ζωή και την ανθρωπότητα. Κατά συνέπεια, όπως ο Λένιν απέναντι στο ξέσπασμα του πολέμου το 1914, πρέπει, για να αρχίσουμε, και ανεξάρτητα από τους συσχετισμούς δυνάμεων, να τολμήσουμε να κάνουμε καθαρά και ξάστερα τη διάγνωση: η κατάσταση είναι “αντικειμενικά επαναστατική”. Με την COP της Γλασκώβης ανοίγει ένας σύντομος κύκλος όλο και πιο πιεστικών προειδοποιήσεων: Η σύγκλιση των κοινωνικών κινητοποιήσεων θα επιτρέψει να αρχίσουμε να καλύπτουμε το τεράστιο χάσμα ανάμεσα σε αυτή την αντικειμενική κατάσταση και στο επίπεδο συνείδησης των εκμεταλλευόμενων και καταπιεσμένων (ο “υποκειμενικός παράγοντας”), ή το ρομπότ θα μας βυθίσει όλο και πιο βαθιά σε μια βαρβαρότητα πρωτόγνωρης έκτασης.

Daniel Tanuro
17/11/2021

Σημειώσεις

^[1] Υπόσχεση που έγινε στην COP του Κανκούν (2010)

^[3] <https://www.pnas.org/content/>

^[4] IEA, « Net Zero in 2050. A Roadmap for the Energy Sector », <https://www.iea.org/>

^[5] Γιγατόνοι αερίου του θερμοκηπίου υπολογισμένοι κάνοντας σαν όλα τα αέρια να ήταν CO2

^[6] « Glasgow's 2030 credibility gap », <https://climateactiontracker.>

^[7] <https://www.youtube.com/watch?>

^[8] « COP26: oil price soars even as the world turns against fossil fuel », *Financial Times*, 4/11/2021

^[9] Daniel Tanuro, « Trop tard pour être pessimistes. Ecosocialisme ou effondrement », Textuel, Paris, 2020.

^[10] <https://ozone.unep.org/>

^[11] <https://public.wmo.int/en/>

^[12] Η ακτινοβολική δύναμη ενός αερίου είναι η ικανότητά του να απορροφά και να ακτινοβολεί τις υπέρυθρες που εκπέμπει η Γη και να συμβάλει έτσι στο φαινόμενο του θερμοκηπίου που καθιστά τον πλανήτη πρόσφορο στη ζωή.

^[13] Daniel Tanuro, « L'accord de Kigali sur le climat : de l'arbre des HFC à la forêt du CO2 », Politique la revue, <http://www.europe-solidaire.>

^[14] Βραχυπρόθεσμα, η ακτινοβολική δύναμη του μεθανίου είναι 80 φορές ανώτερη από εκείνη του CO2. Όμως, το μεθάνιο εξαλείφεται γρήγορα από την ατμόσφαιρα (μέσω χημικής αντίδρασης με το οξυγόνο). Σε διάστημα εκατό ετών, εκτιμάται ότι η ακτινοβολική του δύναμη είναι ίση με 30 φορές εκείνης του CO2.

^[15] <https://ukcop26.org/the->

^[16] « Will the COP26 global deforestation pledge really save forests? », Kieran Mulvaney, National Geographic, 5/11/2021.

^[17] <https://www.dhnet.be/actu/>

^[18] Παράδειγμα: η Γαλλία περηφανεύεται που μπήκε στη συμμαχία Beyond Gas and Petrol (BOGA). Μαζί με έντεκα άλλες χώρες (πολύ λίγο παραγωγές), υπόσχεται να μην αντλήσει πια πετρέλαιο και αέριο ...στην επικράτειά της. Απέχει όμως από τη συμμαχία της Μεγάλης Βρετανίας και άλλων, που υπόσχονται να μην βάλουν πια δημόσιο χρήμα εκτός συνόρων σε ορυκτές εγκαταστάσεις χωρίς ελάττωση. Η απουσία της Γαλλίας από τη δεύτερη συμμαχία, και η απουσία της Μ.Βρετανίας από την πρώτη, φωτίζονται υπό το φως των δεσμών της Γαλλίας με την Total, από τη μια, και των ορυκτών συμφερόντων του Λονδίνου στη Βόρεια Θάλασσα, από την άλλη.

^[19] Βλέπε την έρευνα του Global Witness για τα εκατοντάδες μαντρόσκυλα των ορυκτών που ήταν παρόντα στην

COP <https://www.globalwitness.org/> Βλέπε επίσης « In Glasgow, COP26 Negotiators Do Little to Cut Emissions, but Allow Oil and Gas Executives to Rest Easy », Climate News, 12/11/2021: “Εκπρόσωποι των Royal Dutch Shell και Chevron συμμετείχαν υπό τις σημαίες εθνικών αντιπροσωπειών ή βιομηχανικών ομάδων. Η Σαουδική Αραβία και άλλα πετρο-Κράτη έφεραν εκπροσώπους των πετρελαϊκών τους εταιριών. Η καναδική αντιπροσωπεία περιλάμβανε έναν εκπρόσωπο της Sunso, ένα από τους κύριους παραγωγούς πισσούχων άμμων της χώρας ».

[20] [Financial Times](#), 11/11/2021

[21] <https://www.e3g.org/news/>

[22] Η δημόσια επιδότηση του πετρελαίου θέρμανσης στο Βέλγιο, για παράδειγμα, είναι εντελώς “αναποτελεσματική”...

[23] 2060 για την Κίνα, 2070 για την Ινδία

[24] [Carbon Action Tracker](#), op. cit.

[25] [Climate Action Tracker](#), “Glasgow’s 2030 credibility gap: net zero’s lip service to climate action. Wave of net zero emission goals not matched by action on the ground », <https://climateactiontracker.>

[26] [Climate Action Tracker](#), « Net zero target evaluations », <https://climateactiontracker.>

[27] AR5, GT3, Chap 6, p. 422

[28] [Financial Times](#), 11/11/2021.

[29] Ανακοίνωση της CLARA (Climate Land Ambition and Rights Alliance), <https://globalforestcoalition.>

[30] <https://www.francetvinfo.fr/>

[31] <https://www.oxfam.org/fr/>

[32] <https://mediacentre.>

[33] <https://www.globalcapital.com/>

[34] <https://inews.co.uk/news/>

^[35] <https://reclai...>

^[36] www.elysee.fr/declarations/.

^[37] *Daniel Tanuro, Trop tard pour être pessimistes. Écosocialisme ou effondrement, op.cit.*